

SÚČASNÝ SLOVAKISTICKÝ VÝSKUM NA KARLOVEJ UNIVERZITE V PRAHE

Marián Sloboda – Mira Nábělková

*Univerzita Karlova, Filozofická fakulta
Nám. Jana Palacha 2, Praha (Česká republika)
E-mail: marian.sloboda@ff.cuni.cz, nabelkovam@gmail.com*

SLOBODA, M. – NÁBĚLKOVÁ, M. (2023): Current Research in Slovak Linguistics at Charles University, Prague. In: *Slovenská reč*, 88/3, 260 – 270.

Abstract: The paper presents current research in the field of Slovak linguistics at the Faculty of Arts of Charles University, Czechia. The paper highlights the characteristic features observable in the research of the Slovak studies unit that was established within the Department of Slavic Studies in 1994 soon after the dissolution of the Czech-Slovak federation. The Slovak linguistic research carried out by the department in the context of the independent Czech Republic is characterized by (1) a focus on the changed Czech-Slovak relations, (2) an interest in communicating Slovak linguistic research globally and (3) interdisciplinarity. The paper presents research results as part of academic life, taking into account historical connections and the changing institutional conditions of the past decade or so.

Keywords: Charles University, sociology of science, Slovak linguistics, Slovak studies abroad, Czech-Slovak relations, language contact, interdisciplinarity.

Článok v skratke:

- História lingvistického slovákistického výskumu na pražskej filozofickej fakulte siaha do 19. storočia, no samostatné slovákistické pracovisko bolo založené až v r. 1994.
- Jazykovedný výskum pracoviska pokračuje v nadväznosti na odborné práce z čias federácie v zameraní sa na česko-slovenské vzťahy v jazyku a v komunikácii v komparatívnom a kon-taktologickom duchu.
- Pracovníci pražskej slovákistiky prispievajú k propagácii výsledkov širšieho slovákistického výskumu v globálnom vedeckom diskurze.
- Pre výskum pražskej slovákistiky je charakteristická interdisciplinarita až postdisciplinarita s východiskami v lexikológii a sociolingvistiky; pozornosť sa venuje jazyku ako súčasť ľudského konania a života spoločnosti.
- Fungovanie málopočetného pracoviska je veľmi citlivé na inštitucionálne a organizačné zmeny. V priebehu svojej existencie bolo slovákistické pracovisko súčasťou slavistiky, potom stredo-európskych štúdií a v r. 2023 sa stalo oddelením Ústavu etnológie a stredo-európskych a balkánskych štúdií. Počet kmeňových pracovníkov slovákistiky súčasne poklesol na jedného jazykovedca a jednu literárnu vedkyňu.

1. ÚVOD

Príspevok predstavuje v historickej nadväznosti súčasný výskum v oblasti jazykovednej slovákistiky na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. História vzniku slovákistického pracoviska stručne opisuje časť 2. Nasleduje prehľad výskumnej činnosti so zameraním na posledné roky. Tento výskum charakterizuje téma

česko-slovenských vzťahov (časť 3), medzinárodné pôsobenie (časť 4) a interdisciplinarita (časť 5). Príspevok sa uzatvára úvahou (časť 6) o perspektívach ďalšieho slovakistického výskumu na pražskej filozofickej fakulte, ktorá aktuálne prechádza organizačnými zmenami.

2. Z HISTÓRIE

Samostatné slovakistické pracovisko bolo na pražskej filozofickej fakulte založené v roku 1994, no slovakistický jazykovedný výskum na Karlovej univerzite datuje jeho predstaviteľka Oľga Schulzová už do druhej polovice 19. storočia (Schulzová 1998). Pred rokom 1994 sa realizoval predovšetkým v rámci jazykovednej bohemistiky, sústreďenej na katedre s názvom zahŕňajúcim istý čas aj slovenčinu – Katedra českého a slovenského jazyka. Slovenčinou sa na univerzite v priebehu času zaoberali, typicky vo vzťahu k češtine alebo českému prostrediu, viacerí bádatelia spomedzi slovenských jazykovedcov, ktorí prišli do Prahy, ale aj z radov českých bohemistov. K pracovníkom, ktorých O. Schulzová uvádza, možno novšie pridať meno Martiny Šmejkalovej z Pedagogickej fakulty Karlovej univerzity (pozri najmä jej štúdiu o „československom jazyku“ na medzivojnových českých a slovenských školách, Šmejkalová 2005).

Situácia v Brne sa historicky vyvíjala podobne (porov. Pospíšil 2006, 2019); v roku 1997 sa slovakistika otvorila ako samostatný študijný odbor v rámci Ústavu slavistiky Masarykovej univerzity. Slovakistický výskum je na brnianskej univerzite zameraný hlavne literárnovedne a areálovo (porov. Zelenková 2023 a konferenčné zborníky, ktoré v r. 1998 – 2012 vychádzali v edícii *Brněnské texty k slovakistice*, neskôr mimo nej).¹ Na iných českých pracoviskách sa slovakistickým výskumom zaoberali spravidla jednotlivci, z lingvistov predovšetkým Květoslava Musilová a jej študenti na univerzite v Olomouci a Jiří Zeman na univerzite v Hradci Králové. V jeho bibliografii prác o česko-slovenských jazykových vzťahoch (Zeman 2007) nájdeme aj mená ďalších bádateľov.² Výskumníci slovakistickej problematiky v Česku príležitostne, no dlhodobo spolupracujú aj so slovenskou národnostnou menšinou. Napríklad jedným z významných výsledkov spolupráce so združením Slovensko-český klub bol zborník odborných prác mapujúci situáciu slovenčiny na českých školách (Kopecký – Musilová – Pláteník – Mitter – Skalský 2005). Novšie, pri príležitosti storočia od vzniku Československa vyšiel v podobnej spolupráci zborník s vedeckými príspevkami študentov slavistiky o jazykovo-literárnych aspektoch česko-slovenských vzťahov v medzivojnovom štáte (Nábělková – Pátková – Skalský – Katrovas 2018).

¹ Plné texty zborníkov sú prístupné online v digitálnej knižnici Filozofickej fakulty Masarykovej univerzity.^[1]

² *Výběrová bibliografie k výzkumu vztahů češtiny a slovenštiny* bola neskôr rozšírená a aktuálne zachytáva práce publikované v období 1945 – 2015.^[2]

Pražské slovakistické pedagogicko-výskumné pracoviisko, „kabinet slovakistiky“, vzniklo v roku 1994 ako jedno z oddelení vtedajšej Katedry slavistiky FF UK. Jazykovedný výskum pri ňom realizovala Oľga Schulzová, ktorú v roku 1999 vystriedala Mira Nábělková. Nedlho po nástupe M. Nábělkovej bola Katedra slavistiky integrovaná do väčšieho celku Ústavu slavistických a východoevropských štúdií. V súvislosti so začlenením slovakistiky do nového magisterského programu „stredoeurópske štúdiá“ bol v roku 2010 na výučbu časti lingvistických predmetov prijatý Marián Sloboda. Spolu s lingvistickým tandemom Nábělková – Sloboda na slovakistike interne pôsobili literárni vedci Rudolf Chmel, jej prvý vedúci a zakladateľ, a (dnes už len) Jana Pátková a historik Marek Junek (dnes len ako externista); lektorát pri kabinete slovakistiky nikdy zriadený nebol.³ Po presune slovakistického štúdia do stredoeurópskeho rámca sa ako ďalší inštitucionálny krok vyčlenili pracoviská slovakistiky, polonistiky a hungaristiky z Ústavu slavistických a východoevropských štúdií, ktorý zanikol, a sformovala sa Katedra stredoevropských štúdií.⁴ V rámci tejto katedry existoval kabinet slovakistiky od r. 2011 do r. 2023 (ďalej pozri časť 6).

Históriu kabinetu slovakistiky v širšom kontexte slovakistického výskumu v českom prostredí v priebehu rokov opisujú práce viacerých zaangažovaných autorov – o založení slovakistického študijného odboru v Prahe a vzniku kabinetu slovakistiky ako pedagogicko-výskumného pracoviska písala O. Schulzová (1996, 1998, pozri aj viaceré texty v zborníku k 10. výročiu študijného odboru slovakistika na FF UK, Nábělková – Pátková 2006; porov. Nábělková 2008), o inštitucionálnom kontexte výučby slovenčiny M. Sloboda a M. Nábělková (2013a), o prechode od slavistickej k areálovej koncepcii M. Sloboda (2020) a komplexnejšie o pražskej lingvistickej slovakistike pri jej 25. výročí M. Kroupová (2020).

3. ČESKO-SLOVENSKÉ VZŤAHY V JAZYKU A V KOMUNIKÁCI

Areálová rekonceptualizácia štúdia nemala zásadný vplyv na orientáciu výskumu. Často tematizovaná areálovosť síce posilnila zreteľ na problematiku jazykového kontaktu, no pražský slovakistický výskum explicitne nadväzuje na staršie práce Viery Budovičovej z „federálnych“ 60. – 80. rokov, keďže sú zdrojom kontrastov pre opis situácie po rozpade federácie (v rozpracovanom stave je antológia prác V. Budovičovej). Otázky česko-slovenského kontaktu sa opakovane stávajú aj objektom záujmu verejnosti – svedčia o tom žiadosti novinárov o rozhovory a stanoviská pracovníkov slovakistiky, nedávno napríklad pri príležitosti 30. výročia rozpadu Česko-Slovenska a vzniku samostatných štátov.

³ Na výučbe slovakistov sa v rokoch existencie pražskej slovakistiky podieľali aj viacerí ďalší odborníci s iným ako lingvistickým zameraním. Z českých lingvistov sa jej prvé desaťročie spája s postavou Alexandra Sticha, ktorý sa o vznik slovakistiky v českom prostredí významne zasadzoval a mal účasť aj na jej koncepčnom formovaní (Bekešová – Nábělková 2014).

⁴ Porov. webové sídlo pracoviska.^[3]

Spomedzi výsledkov výskumu tejto problematiky v kabinete slovakistiky je mίľnikom dnes už staršia monografia M. Nábělkovej (2008); novším syntetickým spracovaním sú jej dve rozsiahle heslá v *Novom encyklopedickom slovníku češtiny* (Nábělková 2017a, 2017b).⁵ Areálovo-kontaktové aspekty sú prítomné aj v štúdiách, kde dominuje systémový porovnávaci pohľad na slovenskú a českú lexiku (Nábělková 2021a, 2021b), na systémové predpoklady morfosyntaktických chýb pri automatickom preklade (Nábělková 2022c) či v ďalších prácach s výrazným interdisciplinárnym prístupom (pozri časť 5). M. Nábělková bola vedúcou projektu *Konfrontační popis současného slovenského a českého lexika (systémové vztahy a komunikační koexistence)*, ktorý priviedol do tesnejšej spolupráce česko-slovenskými témami sa zaoberajúcich lingvistov a lingvistky z viacerých českých pracovísk a Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. Projekt iniciovala lexikologička Jana Špirudová, pracovníčka Ústavu pro jazyk český AV ČR, na pôde ktorého sa riešil v rokoch 2011 – 2014 s finančnou podporou Grantovej agentúry ČR. Zameraný bol popri lexikologickom a sociolingvistickom výskume aj na prípravu štruktúrovanej slovensko-českej lexikálnej databázy ako perspektívneho východiska rozlične koncipovaných lexikografických publikácií (ku koncepčným východiskám databázy pozri Garabík – Špirudová 2009). Publikáčným výsledkom projektu sú viaceré analytické porovnávacie štúdie;^[2] takmer sedemstostránková kniha s predbežným názvom *Čeština a slovenština v komparaci a v komunikaci* ostáva stále ešte v rukopise. V interakcii s projektom vznikli pod vedením M. Nábělkovej aj tri dizertačné práce účastníčok projektu – z JÚLŠ SAV Márie Šimkovej (2015) a Kataríny Gajdošovej (2017), z ÚJČ AV ČR Magdaleny Kroupovej (2018), absolventky pražského slovakistického štúdia.

S ohľadom na malý počet pracovníkov kabinetu predstavujú doktorské práce významný príspevok k vedeckej činnosti pražskej slovakistiky. V období posledných rokov, na ktoré sa tu zameriavame, spracovala Iva Dvořáková v dizertácii, vedenej M. Nábělkovou, problematiku peripetií vývinu vzájomného slovensko-českého a česko-slovenského prekladu (Dvořáková 2019) a pred dokončením je dizertácia absolventky pražskej slovakistiky Jany Lokajovej, vedená M. Slobodom, o jazyko-vo pragmatickom jave vyhýbavosti v politických interview odvysielaných v českých a slovenských médiách.⁶

V roku 2019 sa pracovníci kabinetu slovakistiky zúčastnili na projekte taiwanskej bohemistiky Melissy Shih-hui Lin zameranom na fenomén česko-slovenskej zrozumi-

⁵ Do *Nového encyklopedického slovníka češtiny*, ako dôležitého referenčného kompendia, spracoval aj M. Sloboda viaceré všeobecnejšie heslá. Z nich sa česko-slovenskej problematiky dotýka najmä heslo o semikomunikácii (Sloboda 2017).

⁶ Súpis obhájených dizertácií predchádzajúcich rokov pozri u M. Kroupovej (2020), tam aj témy diplomových prác. Možno spomenúť, že študenti postgraduálneho, no aj pregraduálneho slovakistického štúdia sa v priebehu rokov pravidelne zúčastňovali na Kolokviu mladých jazykovedcov a ich príspevky možno nájsť v zborníkoch *Varia*.

teľnosti – *Discourse, Ideology and Practice: From Czech-Slovak Language Contact-induced Phenomena to Rethink the Development of Taiwan Mandarin*. Tento projekt svedčí o tom, že otázky česko-slovenských jazykových vzťahov majú širšiu, medzinárodnú relevanciu. Výsledky boli prezentované na konferenciách, vrátane 3rd International Conference on Sociolinguistics v auguste 2022, na organizácii ktorej sa pražská slovakistika významne podieľala. Tým sa dostávame k ďalšej charakteristickej čрте vedeckej činnosti kabinetu slovakistiky, ktorou je medzinárodné pôsobenie.

4. MEDZINÁRODNÉ PÔSOBENIE

Pražská slovakistika sa sústreďuje na komparatívne a kontaktné práce. V jej výstupoch predstavujú „čisto slovakistické“ štúdie (ako napríklad Nábělková 2019a) skôr výnimku, zato však slovakistický výskum pomáha globálne propagovať. Medzinárodnému vedeckému spoločenstvu je adresovaný opis jazykovej politiky a jazykového plánovania na Slovensku, ktorý vznikol v spolupráci s absolventkou pražskej slovakistiky Luciou Molnár Satinskou (Sloboda – Molnár Satinská – Nábělková 2018). Vyžadoval od autorského kolektívu veľa rozvažovania pri prezentácii etnicky citlivej problematiky, o ktorej na medzinárodnom poli dovtedy písali takmer výlučne maďarskí sociolingvisti. V kabinete slovakistiky vznikol aj prehľad sociolingvistického výskumu na Slovensku pre druhé vydanie príručky *The Routledge Handbook of Sociolinguistics Around the World*. Je súčasťou kapitoly o sociolingvistike v stredovýchodnej Európe (Kontra – Sloboda – Nekvapil – Kielkiewicz-Janowiak 2023), v ktorej slovenská sociolingvistika v prvom vydaní príručky ešte zastúpená nebola. Na vydanie sa pripravuje približne stostránkový opis slovenčiny od fonológie po pragmatiku (bez osobitného spracovania lexiky) v rámci druhého vydania príručky *The Slavonic Languages* vo vydavateľstve Routledge. Tento opis adaptuje doterajšie výsledky slovakistického výskumu na medzinárodný všeobecnolingvistický diskurz a vo fonologickej časti obsahuje aj niektoré inovácie. V prvom vydaní príručky slovenčinu opísal David Short; pre druhé vydanie bola chicagskými editormi Lenore Grenoblovou a Victorom Friedmanom prizvaná na spoluprácu M. Nábělková, vďaka jej predchádzajúcim medzinárodným anglickojazyčným publikáciám, akými sú napríklad predstavenie problematiky lexikálnych a morfosyntaktických kontaktných javov (Nábělková 2014) či komplexné spracovanie problematiky česko-slovenskej jazykovej hranice (Nábělková 2016). Rukopis kapitoly pripomienkovala Martina Ivanová z Prešovskej univerzity, ktorej rozhlád v globálnom lingvistickom diskurze je badateľný aj v jej slovakistických prácach (porov. Oľošťiak a kol. 2023).

5. INTERDISCIPLINARITA

Jedným z disciplinárnych východísk jazykovedného výskumu kabinetu slovakistiky je lexikológia s chápaním lexiky ako súčasti ľudského konania a života spo-

ločnosti. Tento prístup, ktorý predznamenal už skoršia práca M. Nábělkovej (1991), má veľmi blízko k druhému disciplinárnemu východisku – interpretatívnej sociolinguistike (Auer – di Luzio 1984; Nekvapil 2000). V nej sa skúma o. i. jazyk ako objekt pozornosti, záujmu a činnosti sociálnych aktérov, teda metajazykové praktiky. Tu sa výskum kabinetu slovakistiky opiera o praxeologicky založenú interdisciplinárnu teóriu jazykového manažmentu (Fairbrother – Nekvapil – Sloboda 2018), recipovanú v prácach viacerých lingvistov aj na Slovensku.⁷

Uvedené interdisciplinárne východiská sa v prácach kabinetu slovakistiky rozširujú rozličnými smermi. Z novších publikácií majú interdisciplinárny až postdisciplinárny charakter (porov. Darbellay 2019) kultúrno-, etno- a literárnolinguisticky orientované práce M. Nábělkovej (napr. Nábělková 2018, 2019b, 2020, 2022a, 2022b) či štúdia M. Slobodu (2021), presahujúca do viacerých sociálnych a humanitných vied.

Z výskumných tém M. Nábělkovej možno osobitne spomenúť problematiku textovej lexikografie postupne rozvíjanú v prácach posledných rokov, zameraných na otázku „prílohových slovníčkov“ (slovensko-českých a česko-slovenských glosárov v literárnych dielach), ktorých využitie predstavuje dobový jazykový manažment pri súbežnom pestovaní bilingvizmu a biliterárnosti v česko-slovenskom kultúrnom priestore. Štúdie (osobitne Nábělková 2019b, 2020, 2022b) podávajú aj obraz úzkeho prepojenia danej témy s otázkou vzájomného prekladu – podpora čítania v origináli s oporou o prílohový prekladový slovníček, ktorá ako súčasť kultúrnej politiky v medzivojnovom a povojnovom období sledovala širšie spoločenské ciele, predstavuje v česko-slovenskom kontexte špecifický tretí model dopĺňajúci dichotómiu „čítanie v origináli – čítanie v preklade“.⁸ Štúdie odкрývajú kultúrohistorické súvislosti prebiehajúcich procesov a z daného uhla pohľadu sledujú zástoj známych či dosiaľ menej spomínaných kultúrnych protagonistov. Rozsiahla štúdia publikovaná v *Česko-slovenskej historickej ročenke* (Nábělková 2022b) približuje, aj so zreteľom na problematiku textovej lexikografie a vzájomného prekladu v dobových súvislostiach, bohaté medzivojnové slovenské pôsobenie českého filológa Františka Heřmanského, ktorému dosiaľ nebola venovaná primeraná pozornosť.⁹

⁷ Porov. bibliografiu na stránkach bádateľskej skupiny pre výskum jazykového manažmentu (Language Management Research Group) pri Filozofickej fakulte Karlovej univerzity.^[4]

⁸ S interdisciplinárnym presahom štúdií súvisí aj cielené publikovanie v historických a literárnovedných periodikách (*Česko-slovenská historická ročenka*, *Slovenská literatúra*). V široko dostupnom internetovom publikačnom priestore je zverejnená prednáška „Textová lexikografia ako súčasť pestovania bilingvizmu a biliterárnosti v česko-slovenskom kontexte“, prednesená 8. 4. 2021 v Jazykovednom združení ČR.^[5]

⁹ Štúdie venované historickému obrazu vyjednávania riešení vo sfére vzájomného prekladania/neprekladania dopĺňajú a rozširujú predchádzajúci výskum procesov vyjednávania v neliterárnej komunikácii (Nábělková 2007, Sloboda – Nábělková 2013b). Aktuálny pohľad na vzájomné sprostredkovanie v literárnej sfére ukazuje výrazný príklon k prekladu diel zo slovenčiny do češtiny (Nábělková 2022d).

Pre poznanie slovenčiny sú naopak relevantné zase niektoré práce literárnovednej pracovníčky kabinetu J. Pátkovej – jej štúdiá venovaná cestopisom v 19. storočí (Pátková 2019) explicitne vypovedá aj o dejinách slovenčiny v dobových česko-slovenských súvislostiach; s prácami M. Nábělkovej sa prelína aktuálna výskumná téma J. Pátkovej *Aspekty asymetrie v česko-slovenské biliterárnosti* (zatiaľ v rukopise).¹⁰ Pre práce pražskej slovakistiky je snaha o holistickejšie spracovanie tém charakteristická.

6. PERSPEKTÍVY ĎALŠEJ EXISTENCIE

V jednej z klasických sociologických štúdií o vede Bruno Latour (1987) názor- ne predviedol, ako je vedecký vývin závislý od siete organizačných, personálnych a materiálnych vzťahov a v neposlednom rade od neustálych procesov ich vyjednávania. Od nich závisia aj perspektívy ďalšej existencie a činnosti pražskej slovakistiky. V snahe riešiť personálne a finančné otázky rozhodlo v roku 2023 fakultné vedenie a akademický senát o splynutí katedry, súčasťou ktorej bol kabinet slovakistiky, s katedrou južnoslovanských a balkánskych štúdií a ústavom etnológie. V októbri 2023 tak vznikol Ústav etnológie a stredoevropských a balkánskych štúdií. Zhodou okolností vtedy ukončila svoj pracovný pomer na fakulte M. Nábělková. Riaditeľ ústavu, jazykovedec hungarista Jiří Januška, nehľadal na jej miesto náhradu ani nedal otvoriť štúdium slovakistiky pre uchádzačov na ďalší akademický rok. Počtami študentov sa pritom na fakulte argumentuje pri (re)organizácii pracovísk a na slovakistike sú od doby jej začlenenia do stredoeurópskych štúdií aj tak nízke (porov. Sloboda – Nábělková 2013a). Novým riaditeľom ústavu sa stáva antropológ Adam Horálek od januára 2024; perspektívy slovakistiky sú v čase písania tohto príspevku nejasné. V súvislosti s podmienkami vedeckej práce chceme ešte poznamenať, že podobne ako pre iné zahraničné slovakistiky je aj pre pražskú charakteristické, že malý počet pracovníkov zabezpečuje výučbu celého odboru. Vyučuje teda vo väčšom rozsahu a v mnohých oblastiach, v ktorých nevykonáva vlastný výskum, čo vyžaduje väčšie úsilie pri pedagogickej príprave. Daná okolnosť – pri súčasnom preferovaní časopiseckých publikácií zo strany vysokoškolského manažmentu – nie je priaznivá pre vznik knižných monografických prác. Zriadenie lektorátu by predstavovalo výraznú pomoc aj v tomto smere.¹¹

V závislosti od budúcich inštitucionálne zabezpečených možností by sa jazykovedný výskum pražskej slovakistiky mohol naďalej venovať česko-slovenským

¹⁰ Pozornosť venovaná danej problematike je úzko spätá s úvahami o biliterárnosti v spojení s bilingvизmom, ktoré inicioval Rudolf Chmel (bližšie Nábělková 2019b – štúdiá vyšla pri osobnom jubileu R. Chmela a súčasne pri – tematizovanom – 25. výročí pražskej slovakistiky).

¹¹ Spolupráca s centrom Studia Academica Slovaca, ktorá v priebehu rokov predstavovala účinnú pomoc (v rovine prísunu učebných príručiek ako aj štipendijnými miestami pre študentov slovakistiky na letnej škole SAS), absenciu lektorátu kompenzovať nemohla.

jazykovým a komunikačným vzťahom a širšie spoločenským a kultúrnym aspektom česko-slovenského kontaktu a vzájomných výmen, ktoré ani tridsať rokov po rozdelení spoločného štátu neustávajú. Úlohu slovakistiky v Prahe možno vidieť aj v ďalšom zapájaní výsledkov slovakistického výskumu do globálneho vedeckého diskurzu.

Rok 2024 prinesie 30. výročie pražskej slovakistiky ako študijného odboru, pričom založenie odboru znamenalo súčasne vznik inštitucionálneho rámca nového lingvistického slovakistického výskumu. V priebehu rokov prešla pražská slovakistika viacerými, nie malými zmenami. Treba veriť, že ďalší čas k nej – a v nej k českej jazykovednej slovakistike – nebude z hľadiska existenčných podmienok neprajný.

Literatúra

- AUER, P. – DI LUZIO, A. (eds.) (1984): *Interpretive Sociolinguistics: Migrants – Children – Migrant Children*. Tübingen: Gunter Narr.
- BEKEŠOVÁ, M. – NÁBĚLKOVÁ, M. (2014): Bohemo-slovakista, slovako-bohemista Alexandr Stich (obecně i osobně). In: *Slavica Pragensia*, 42, 39 – 46.
- DARBELLAY, F. (2019): From interdisciplinarity to postdisciplinarity: Extending Klein's thinking into the future of the university. In: *Issues in Interdisciplinary Studies*, 37/2, 90 – 109.
- DVOŘÁKOVÁ, I. (2019): *Vzájemný překlad ve vývoji česko-slovenských a slovensko-českých vztahů: Zčešťování – poslovenčování – přepis – převod – překlad*. Disertační práce. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- FAIRBROTHER, L. – NEKVAPIL, J. – SLOBODA, M. (eds.) (2018): *The Language Management Approach: A Focus on Research Methodology*. Berlin: Peter Lang.
- GAJDOŠOVÁ, K. (2017): *České a slovenské kontaktné lexikálne javy v ich metajazykovej reflexii (na báze textových korpusov)*. Dizertačná práca. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- GARABÍK, R. – ŠPIRUDOVÁ, J. (2009): Design of a New Slovak-Czech Lexical Database. In: Garabík, R. (ed.): *Metalanguage and Encoding Scheme Design for Digital Lexicography*. Bratislava: Tribun EU, 71 – 76.
- KONTRA, M. – SLOBODA, M. – NEKVAPIL, J. – KIELKIEWICZ-JANOWIAK, A. (2023): Sociolinguistics in East Central Europe. In: Ball, M. J. – Mesthrie, R. – Meluzzi, C. (eds.): *The Routledge Handbook of Sociolinguistics Around the World*. 2. vydanie. New York: Routledge, 576 – 597.
- KOPECKÝ, K. – MUSILOVÁ, K. – PLÁTENÍK, P. – MITTER, P. – SKALSKÝ, V. (2005): *Slovenský jazyk na české škole*. Praha: Slovensko-český klub.
- KROUPOVÁ, M. (2018): *Internacionalizácia v západoslovanských jazykoch: Konfrontačný pohľad na internacionalizáciu lexiky češtiny, polštiny a slovenčiny*. Dizertačná práca. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- KROUPOVÁ, M. (2020): 25 rokov univerzitnej slovakistiky v Prahe. In: *Slovenská reč*, 85/1, 114 – 121.
- LATOUR, B. (1987): *Science in Action: How to Follow Scientists and Engineers Through Society*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (1991): Metakomunikačné vyjadrenie ako indikátor jazykového vedomia. In: Oďaloš, P. – Patráš, V. (eds.): *Všeobecné a špecifické otázky jazykovej komunikácie*. 1. diel. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta, 87 – 96.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2007): „Ale v češtině bych to rád taky.“ Slovensko-český překlad ako predmet vyjednávania v internetovej komunikácii. In: *Jazykové aktuality*, 44/zvláštní monotematické číslo *Čeština a slovenština: vzájemné vztahy, rok 2007*, 6 – 26.

- NÁBĚLKOVÁ, M. (2008): *Slovenčina a čeština v kontakte: Pokračovanie príbehu*. Bratislava – Praha: Veda, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2014): The case of Czech-Slovak language contact and contact-induced phenomena. In: Besters-Dilger, J. – Dermarkar, C. – Pfänder, S. – Rabus, A. (eds.): *Congruence in Contact-Induced Language Change: Language Families, Typological Resemblance, and Perceived Similarity*. Berlin: Walter de Gruyter, 61 – 92.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2016): The Czech-Slovak communicative and dialect continuum: with and without a border. In: Kamusella, T. – Nomachi, M. – Gibson, C. (eds.): *The Palgrave Handbook of Slavic Languages, Identities and Borders*. London: Palgrave Macmillan, 140 – 184.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2017a): Česko-slovenský jazykový kontakt. In: Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J. (eds.): *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné na: <https://www.czechency.org> (tlačou vyšlo ako NÁBĚLKOVÁ, M. (2016): Česko-slovenský jazykový kontakt. In: Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J. (eds.): *Nový encyklopedický slovník češtiny, a–m*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 223 – 236).
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2017b): Slovakismy v češtině. In: Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J. (eds.): *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné na: <https://www.czechency.org> (tlačou vyšlo ako NÁBĚLKOVÁ, M. (2016): Slovakismy v češtině. In: Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J. (eds.): *Nový encyklopedický slovník češtiny, n–ž*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1650 – 1656).
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2018): *V červánek zatím Tatra se shlí...* Tatry v česko-slovenskej kultúrnej reflexii. In: Vaňková I. – Šťastná L. (eds.): *Horizonty kognitivně-kulturní lingvistiky II. Metafor, stereotypy a kulturní rozrůzněnost jazyků jako obrazů světa*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 61 – 78.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2019a): „Prihováram sa ti, Janko môj, ku sviatku...“: K osloveniu v slovenčine (a ešte čosi navyše). In: *Jazykovedný časopis*, 70/3, 627 – 651.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2019b): Pestovanie biliterárnosti ako súčasť kultúrnej politiky a jazykového plánovania v česko-slovenskom kontexte (Chmelovské inšpirácie). In: *Slovenská literatúra*, 66/6, 417 – 429.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2020): Biliterárnosť, bilingvizmus a „príloho­vé slovníčky“ ako textová lexikografická opora v českom a slovenskom literárnom priestore. In: *Slovenská literatúra*, 67/1, 11 – 35.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2021a): *Chtěl jsem prvotně napsati titul Bratřící, ale napsal jsem Bratrstvo...* Jiráskovské bratské impresie. *Jazykovedný časopis*, 72/3, 272 – 297.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2021b): *Vrstevníce...* Niekoľko jubilejných slovensko-českých lexikálnych drobností. In: Lah, K. – Giger, M. – Bakardžieva, G. (eds.): *Slovanské a slavistické reflexe: Sborník k životnímu jubileu profesorky Hany Gladkové*. Praha: Pavel Mervart, 31 – 60.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2022a): *Ještě dneska mám zimomriavky, když si na ten nádherný příběh vzpomenu...* Slovakizmy v češtině ako výsledok aj dôkaz česko-slovenského jazykového kontaktu. In: *Česko-slovenská historická ročenka*, 24/1, 107 – 138.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2022b): „...radost z roboty samej a vedomie, že prácou pre Slovensko slúžili sme republike“: K slovenskému pôsobeniu Františka Heřmanského z hľadiska česko-slovenských medzijazykových a medziliterárnych vzťahov. In: *Česko-slovenská historická ročenka*, 24/2, 93 – 145.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2022c): *Reflexné masážna podložka*: Morfosyntaktické chyby v textoch internetových obchodov ako odraz česko-slovenských jazykových diferencií. In: Dziviaková, M. – Horváthová, Ľ. – Faithová, E. (eds.): *Jazyk ako neprestajná inšpirácia: Zborník príspevkov k jubileu Jána Kačalu*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 160 – 174.
- NÁBĚLKOVÁ, M. (2022d): *Dunaj na Vltavě a jiné vlny...* K vývinovým prúdeniam vo vzájomnom česko-slovenskom/slovensko-českom preklade. In: Gajdošová, K. – Kolenčíková, N. (eds.): *Varia XXX*. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i., 6 – 35.

- NÁBĚLKOVÁ, M. – PÁTKOVÁ, J. (eds.) (2006): *Česko-slovenská současnost' a česká slovakistika: Zborník prác k 10. výročiu pražskej univerzitnej slovakistiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta.
- NÁBĚLKOVÁ, M. – PÁTKOVÁ, J. – SKALSKÝ, V. – KATROVAS, E. (eds.) (2018): *Naša/Vaša prvá republika – Naše/Vaše prvnj republika*. Praha: Slovensko-český klub.
- NEKVAJIL, J. (2000): Teze k utváření interpretativní sociolingvistiky. In: *Časopis pro moderní filologii*, 82/1, 1 – 4.
- OLOŠTIAK, M. – SLANČOVÁ, D. – IVANOVÁ, M. – KESSELOVÁ, J. – BODNÁROVÁ, M. – KARPINSKÝ, P. (2023): Súčasný slovakistický výskum na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. In: *Slovenská reč*, 88/3, 206 – 230.
- PÁTKOVÁ, J. (2019): K problematice diplomacie v česko-slovenských a slovensko-českých cestopisech po kodifikaci slovenštiny. In: Pátková, J. – Nábělková, M. (eds.): *Střední Evropa Rudolfa Chmela: Studie k 80. narozeninám*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy – Národní muzeum, 141 – 157.
- POSPÍŠIL, I. (2006): Brněnská slovakistika – obecné a zvláštní. In: Nábělková, M. – Pátková, J. (eds.): *Česko-slovenská současnost' a česká slovakistika: Zborník prác k 10. výročiu pražskej univerzitnej slovakistiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 28 – 36.
- POSPÍŠIL, I. (2019): Slovenský jazyk a literatura. In: Pospíšil, I. – Paučová, L. (eds.): *Ústav slavistiky: Východiska a perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita, 75 – 78.
- SCHULZOVÁ, O. (1996): Slovakistika na pražskej Filozofickej fakulte Karlovej Univerzity. In: Ondrejovič, S. (ed.): *Sociolingvistika a areálová lingvistika. Sociolinguistica Slovaca 2*. Bratislava: Veda, 87 – 92.
- SCHULZOVÁ, O. (1998): Jazykovedná slovakistika na Filozofickej fakulte UK. In: Chmel, R. (ed.): *Príspevky k dejinám slovakistiky na FF UK*. Praha: Kabinet slovakistiky Filozofickej fakulty Univerzity Karlovy, 101 – 120.
- SLOBODA, M. (2017): Semikomunikace. In: Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J. (eds.): *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné na: <https://www.czechency.org> (tlačou vyšlo ako SLOBODA, M. (2016): Semikomunikace. In: Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J. (eds.): *Nový encyklopedický slovník češtiny, n-ž*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1602 – 1603).
- SLOBODA, M. (2020): Zbytky slavistiky na Katedře středoevropských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a výhledy do budoucna. In: Šlaufová, E. – Skwarska, K. – Čermák, V. (eds.): *Proměny české slavistiky po roce 1989*. Praha: Slovanský ústav AV ČR, 177 – 185.
- SLOBODA, M. (2021): Demarcating the space for multilingualism: On the workings of ethnic interests in a 'civic nation'. In: Blackwood, R. – Dunlevy, D. A. (eds.): *Multilingualism in Public Spaces: Empowering and Transforming Communities*. London – New York – Dublin: Bloomsbury, 31 – 58.
- SLOBODA, M. – MOLNÁR SATINSKÁ, L. – NÁBĚLKOVÁ, M. (2018): Language planning in Slovakia: Nation-building in the context of European integration. In: Andrews, E. (ed.): *Language Planning in the Post-Communist Era: The Struggles for Language Control in the New Order in Eastern Europe, Eurasia and China*. Cham: Palgrave Macmillan (Springer), 261 – 286.
- SLOBODA, M. – NÁBĚLKOVÁ, M. (2013a): Stav a perspektívy vyučovania slovenčiny na Karlovej univerzite v Prahe. In: Pekarovičová, J. – Hargašová, Z. (eds.): *Slovenčina vo svete – súčasný stav a perspektívy*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 180 – 188.
- SLOBODA, M. – NÁBĚLKOVÁ, M. (2013b): Receptive multilingualism in 'monolingual' media: Managing the presence of Slovak on Czech websites. In: *International Journal of Multilingualism*, 10/2, 196 – 213.
- ŠIMKOVÁ, M. (2015): *Častice v slovenčine a v češtině: Systémová a korpusovolingvistická analýza*. Dizertačná práca. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- ŠMEJKALOVÁ, M. (2005): Jazyk československý na českých a slovenských středních školách mezi učebními osnovami z let 1919 a 1927. In: *Slova a slovesnost*, 66/1, 32 – 47.

- ZELENKOVÁ, A. (2023): Brnianska slovakistika v súvislostiach. In: Paunović Rodić, S. – Raffaj, R. (eds.): *Словакистика у контексту: традиција и перспективе – Slovakistika v súvislostiach: tradície a perspektívy – Slovakistics in Context: Tradition and Perspectives*. Београд: Универзитет у Београду, Филолошки факултет, 695 – 706.
- ZEMAN, J. (2007): K výzkumu vztahu češtiny a slovenštiny (přehled hlavních témat posledních patnácti let). In: *Jazykovědné aktuality*. Zvláštní monotematické číslo *Čeština a slovenština: vzájemné vztahy, rok 2007*, 44, 6 – 26.

Internetové zdroje

- [1] <https://digilib.phil.muni.cz/cs/handle/11222.digilib/133219> (cit. 10. 12. 2023).
- [2] https://www.juls.savba.sk/biblio_SKCS_jazykove_vztahy.html (cit. 20. 1. 2024).
- [3] <https://uesebs.ff.cuni.cz/cs/ustav/struktura/slovakistika/> (cit. 10. 12. 2023).
- [4] <http://language management.ff.cuni.cz> (cit. 18. 12. 2023).
- [5] <https://www.youtube.com/watch?v=IVjvGMLP6Z4&t=12s> (cit. 18. 12. 2023).